

Toruń, 29.11.2022

dr hab. Piotr Niemcewicz, prof. UMK
Katedra Konserwacji-Restauracji Architektury i Rzeźby
Wydział Sztuk Pięknych.
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Recenzja rozprawy doktorskiej pani mgr Marty Kalaty-Pawłowskiej

pt. „*Kopiowanie dzieł sztuki rzeźbiarskiej z zastosowaniem cyfrowych technik 3D*”,
wykonanej pod kierunkiem prof. zw. dr. hab. Ireneusza Płuski.

Ocena dorobku zawodowego doktorantki

Pani mgr **Marta Kalata-Pawłowska** jest absolwentką studiów na Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie: na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki, ukończonych w roku 2011 i na Wydziale Rzeźby, ukończonych w roku 2012. W latach 2012-2019 odbywała studia doktoranckie na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki macierzystej uczelni.

Zainteresowania Doktorantki, legitymizującej się ponad 10-letnim doświadczeniem zawodowym i naukowym w zakresie konserwacji dzieł sztuki, są efektem połączenia wiedzy i praktyki zdobytych w obu dziedzinach, będących przedmiotem jej studiów – w konserwacji i w twórczości rzeźbiarskiej. Koncentrują się one głównie w obszarze konserwacji dzieł sztuki gotyckiej, przy czym szczególnie ważną rolę w jej pracy odgrywa zagadnienie kopiowania rzeźby. W okresie od 2009 do 2022 roku Doktorantka może pochwalić się wieloma dokonaniem, w tym konserwacją i restauracją 27 obiektów zabytkowych, wykonanych z różnych materiałów: kamienia, drewna, metalu i sztukaterii, a także sporządzeniem 4 kopii rzeźbiarskich. Na uwagę zasługują prace konserwatorsko-restauratorskie przy zabytkach niezwykle cennych dla naszego dziedzictwa, takich jak gotycka rzeźba Chrystusa Ukrzyżowanego z kościoła pw. św. Mikołaja w Liszkach koło Krakowa, czy przedstawienia Madonny z Dzieciątkiem z kościołów w Rykach i w Harkłowej. W kontekście prezentowanej dysertacji szczególnie warte podkreślenia są dokonania Doktorantki w postaci wykonania kopii cennych rzeźb zabytkowych, w tym kopii dzieła Wita Stwosza Modlitwa Chrystusa w Ogrójcu z kościoła pw. Wszystkich Świętych w Ptaszkowej. Co istotne – wiele spośród tych prac konserwatorsko-restauratorskich łączyło się ze sporządzeniem kopii elementów rzeźbiarskich przy zastosowaniu nowoczesnych technik, a mianowicie technologii 3D.

W dorobku zawodowym Doktorantki odnotować należy także staże w zagranicznych firmach konserwatorskich w Anglii (Taunton, Strood) i Niemczech (Nadrenia) w latach 2006-2008, udział w dwóch wystawach (2009/Kraków, 2012/Zabierzów), w jednej konferencji konserwatorskiej (2015/Jeźów) i w plenerze rzeźbiarskim (2009/Orońsko).

Opisany dorobek konserwatorski i rzeźbiarski pozwolił Autorce zdobyć odpowiednie kompetencje i umiejętności analityczne, dające dobre podstawy do wypowiedzania się w kwestiach zakreślonych w tematyce przedłożonej dysertacji doktorskiej.

Ocena merytoryczna pracy

Wyszkolenie Doktorantki w zakresie konserwacji i restauracji rzeźby, a także jej zainteresowania i kwalifikacje rzeźbiarskie, złożyły się na sumę zdobytych doświadczeń i zaowocowały pracą doktorską pt. „Kopiowanie dzieł sztuki rzeźbiarskiej z zastosowaniem cyfrowych technik 3D”.

Autorka przedstawia problem kopiowania dzieł sztuki rzeźbiarskiej przy wykorzystaniu do tego celu technologii 3D, określanej jako nieinwazyjna i bezdotykowa. Konstrukcja pracy jest logiczna i czytelna. Składa się z rozważań teoretycznych, zamieszczonych w rozdziałach I-VI, a dotyczących technologii 3D, opracowanych na podstawie bogatej literatury oraz z opisu praktycznych zastosowań tej technologii w konserwacji dzieł sztuki zrealizowanych przez Autorkę, zamieszczonego w rozdziale VII. We wprowadzeniu Doktorantka przedstawia główne cele i założenia pracy, a w podsumowaniu odnosi się do nich i postawionych na wstępie tez.

W odbiorze konserwatora dzieł sztuki rozdziały zawierające opisy specjalistycznych zagadnień z zakresu fizyki, mogłyby wydać się zbyt drobiazgowo i obszerne jak na potrzeby konserwatorskie, jednakże zagadnienia te Autorka umiejętnie przełożyła z języka nauk ścisłych na język humanistyki, tym samym ułatwiając ich zrozumienie i znacznie poszerzając krąg możliwych odbiorców. Jasny i przejrzysty przekaz pracy stał się przyswajalny dla humanistów i artystów, umożliwiając zrozumienie skomplikowanych zagadnień technologii 3D. Dzięki tym profesjonalnie przygotowanym opisom Doktorantka bardzo dobrze wprowadza nas w główny cel swoich działań i rozważań, polegający na prezentacji możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii w kopiowaniu zabytków rzeźbiarskich.

W rozdziale I Doktorantka porusza zagadnienia metod kopiowania w ujęciu historycznym. W rozdziale II „Stan wiedzy” rozwija aspekty technicznego sposobu wykonania cyfrowych kopii 3D w kontekście dzieł sztuki. Zestawia i omawia zagadnienie zastosowania kopii cyfrowej do obiektów zabytkowych. W następnych rozdziałach (III-VI) ukazuje sposób tworzenia kopii z wykorzystaniem technik 3D i omawia zastosowanie modeli wirtualnych (rozd. VI). Raz jeszcze należy tu podkreślić i niezwykle pozytywnie ocenić widoczny w pracy sposób „przełożenia” aspektów technicznych, którymi posługują się specjaliści zajmujący się fizyczną stroną działania określonych urządzeń, na język humanistyki, co ułatwia zapoznanie się z metodami pozyskiwania i wytwarzania kopii cyfrowych i umożliwia zrozumienie

zagadnienia oraz uzmysławia możliwości i ograniczenia w stosowaniu tych technik do kopiowania dzieł sztuki.

Rozdział VII omawia praktyczne przykłady kopii rzeźbiarskich cennych obiektów zabytkowych, sporządzonych przez Doktorantkę z wykorzystaniem głównie technik cyfrowych. Autorka wskazała tu także na liczne zastrzeżenia i ograniczenia związane z wykonywaniem kopii cyfrowych i pod tym kątem dokonała porównania metod cyfrowych z metodami tradycyjnymi. Warto odnotować w tym rozdziale dokonaną przez Doktorantkę próbę oceny trwałości tworzyw sztucznych wykorzystywanych do tworzenia kopii przyrostowych analizowaną po 7 latach od momentu jej powstania. Ma to duże znaczenie w dalszym kierunku rozwoju i zakresie wykorzystania tej nowoczesnej techniki w kopiowaniu dzieł sztuki.

Autorka jest bardzo konsekwentna w prowadzeniu narracji i prezentacji swojego toku rozumowania. Praca jest logiczna i spójna, a problem wykonywania kopii z zastosowaniem technik cyfrowych 3D jest sukcesywnie budowany i rozwijany – od ukazania różnych metod i technik cyfrowych poprzez dokładne ich rozpoznanie do praktycznego wykorzystania w tworzeniu kopii rzeźbiarskich. Takie ujęcie problemu pozwala stwierdzić, że prezentowana praca w pełni wyczerpuje postawiony cel badawczy.

Doktorantka udowadnia, że technologia cyfrowa znajduje zastosowanie w kopiowaniu zabytkowych dzieł sztuki rzeźbiarskiej. Niezwykle cenne są spostrzeżenia Doktorantki, powstałe na podstawie własnych doświadczeń w praktycznym zastosowaniu opisywanych metod i wykonania przez nią kopii – z udziałem innych specjalistów i odpowiedniego oprzyrządowania. Na uwagę zasługują poczynione przy tym bardzo drobiazgowo spostrzeżenia, oceny i refleksje na temat możliwych zagrożeń, związanych ze sztuką kopiowania najnowocześniejszymi metodami. Uwagi te uzmysławiają użytkownikom tych metod, powszechnie uznawanych za w pełni bezpieczne i nieinwazyjne, w jakich przypadkach należy je stosować, a kiedy jednak odrzucić ze względu na obawy przed jakimkolwiek uszkodzeniem zabytku. Cieszy zatem fakt, że Autorka dokonała tak rzetelnej oceny wszystkich metod, zarówno tradycyjnych jak i cyfrowych, ze wskazaniem ich wad i zalet w kontekście dzieł rzeźbiarskich, szczególnie tych polichromowanych i niezwykle cennych.

Odnotowane refleksje i spostrzeżenia świadczą o dojrzałości zawodowej Doktorantki, a jej analiza zagadnienia kopii, prowadzona tak skrupulatnie z punktu widzenia konserwatora dzieł sztuki, pokazuje wady i zalety metody kopiowania dzieł bądź ich fragmentów. Te praktyczne uwagi i wskazówki są niezaprzeczalną wartością pracy. Dla konserwatora dzieł sztuki ważne jest, aby wprowadzanie nowych technologii nie naruszało oryginalnej materii zabytków – omawiana praca doskonale obrazuje, które metody niosą ze sobą takie ryzyko, oraz uświadamia, na co warto zwrócić uwagę przy wyborze metody kopiowania. Ma to podstawowe znaczenie przy projektowaniu prac konserwatorskich uwzględniających kopiowanie, czego autorka ma pełną świadomość.

Doktorantka ujęła mnie swoim osobistym stosunkiem do nowoczesnych metod kopiowania, wyrażonym na końcu podsumowania. Zauważyła tu, że posługiwanie się nowoczesnymi technologiami odbiera konserwatorowi wiele odczuć, jakie rodzą się w bezpośrednim, haptycznym kontakcie z materiały zabytkową, a tym samym częściowo pozbawia go istotnych w jego pracy emocjonalnych więzi z zabytkiem. Taka refleksja świadczy o dużej dojrzałości zawodowej Doktorantki i dobrze wróży jej dalszemu rozwojowi zawodowemu.

Ocena aspektów formalnych oraz językowych rozprawy.

Przedłożona mi do oceny praca doktorska to jednotomowy wydruk komputerowy autorskiego tekstu, bardzo starannie opracowanego, liczącego 271 stron i opatrzonego ilustracjami dobrej i bardzo dobrej jakości. Jest opracowaniem bardzo dobrze przygotowanym edytorsko, złożonym z siedmiu rozdziałów, poprzedzonych wprowadzeniem i zakończona podsumowaniem. Pracę zamyka bibliografia i spis ilustracji oraz streszczenie.

Rozprawa jest napisana przejrzysto, zrozumiałym i jasnym językiem, poprawnie pod względem stylistycznym. Praca jest dobrze skonstruowana, a przyjęta argumentacja – logiczna i spójna. Zapisy bibliograficzne, odnośniki do innych tekstów, sposób cytowania źródeł oraz odwołania do materiału ilustracyjnego są zastosowane poprawnie.

Podsumowanie

Praca doktorska pani mgr Marty Kalaty-Pawłowskiej bardzo dobrze prezentuje przeprowadzoną analizę zastosowania cyfrowych technik 3D w kopiowaniu dzieł sztuki, szczególnie ważną z punktu widzenia artysty i konserwatora. Sposób przedstawienia tematu uwzględnia podejście interdyscyplinarne, wykorzystujące wiedzę z różnych obszarów nauki i sztuki, a także analityczne spojrzenie na zagadnienie kopiowania dzieł sztuki, ujawniające pozycję wnikliwego badacza.

Podsumowując należy stwierdzić, że sposób ukazania problematyki kopii, z wykazaniem przydatności technik cyfrowych wykazuje innowacyjność przedstawionej metody w rzeźbie artystycznej z możliwością jej wykorzystania w ochronie dziedzictwa kulturowego.

Konkluzja

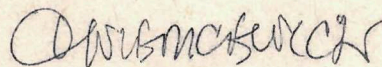
Stwierdzam, że praca doktorska przedłożona przez panią mgr Martę Kalatę-Pawłowską zawiera szereg bardzo cennych informacji i proponuje właściwy sposób rozwiązania problemu kopiowania obiektów zabytkowych. Łącząc aspekty artystyczne i konserwatorsko-restauratorskie bardzo dobrze wpisuje się w dyscyplinę: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

W związku z powyższym uważam, że praca spełnia wymogi stawiane dysertacjom doktorskim, określone w obowiązujących przepisach prawnych, w szczególności w art. 13.1. Ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65 poz. 595 z późniejszymi zmianami) oraz Rozporządzeniem Ministra Nauki i szkolnictwa Wyższego z dn. 19.01.2018 r.

Wnoszę zatem o dopuszczenie pani mgr Marty Kalaty-Pawłowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Jednocześnie wnioskuję o nagrodzenie tej pracy ze względu na jej nowatorstwo, interdyscyplinarny sposób wykorzystania metod obrazowania 3D do sporządzania kopii obiektów zabytkowych i przydatność dysertacji w obszarze dyscypliny: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

dr hab. Piotr Niemcewicz, prof. UMK